

University of Tehran Press

Comparative Law Review

Homepage: <https://jcl.ut.ac.ir>

Online ISSN: 2423-3404

Volume: 16, Issue: 1
Spring & Summer
2025

International commercial courts; hybrid method in the commercial dispute resolution system

Mir Ahmad Parsa Manush¹ | Morteza Shahbazinia²

1. Corresponding Author; Department of Private law, Faculty of Law, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran . Email: m.parsamanush@modares.ac.ir
2. Department of Private law, Faculty of Law, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran. Email: shahbazinia@modares.ac.ir

Article Info	Abstract
Article Type: Research Article	In recent decades, the world has seen the expansion of cross-border trade and the proliferation of international transactions. With the expansion of international trade, the need for efficient and effective dispute resolution methods in global business is on the rise. The emergence of international commercial courts as a new solution to resolve international commercial disputes has gained special significance. These courts are independent and impartial, have been designed to address intricate international trade disputes, and are unique both structurally and functionally. In fact, this entity is a hybrid of commercial arbitration and adjudication. Despite differences in various countries, international commercial courts share similar features, such as a set of flexible procedural rules, multilingual court proceedings, and the recruitment of foreign judges and legal experts. Since the establishment of these courts often depends on the decisions of governments and their related legal instruments, they have gradually gained a very important position in international commercial disputes. The findings of this research indicate that these legal entities serve as global forums for the resolution of international commercial disputes, drawing upon the experiences and knowledge of diverse judges. The unique characteristics of these courts make them particularly important in ensuring justice in international commercial matters. This research delves into the establishment, development, and impact of international commercial courts on international commercial dispute resolution, employing an analytical-descriptive methodology and meticulously examining relevant sources.
Received: 2024/06/16	
Received in revised form: 2024/10/24	
Accepted: 2024/11/26	
Published online: 2025/06/22	How To Cite Parsa Manush, Mir Ahmad; Shahbazinia, Morteza (2025). International commercial courts; hybrid method in the commercial dispute resolution system. <i>Comparative Law Review</i> , 16 (1), 23-45. DOI: https://doi.com/10.22059/jcl.2024.377400.634643
Keywords: <i>Dispute Resolution, Commercial Courts, Arbitration, Adjudication.</i>	
DOI 10.22059/jcl.2024.377400.634643	
Publisher The University of Tehran Press	

دادگاه‌های تجاری بین‌المللی؛ روش تلفیقی در نظام حل اختلافات تجاری

میر احمد پارسامنش^۱ | مرتضی شهبازی‌نیا^۲

۱. نویسنده مسئول؛ گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. رایانامه: m.parsamanush@modares.ac.ir

۲. گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. رایانامه: shahbazinia@modares.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۷ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۸/۰۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۰۶ تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۴/۰۴/۰۱ کلیدواژه‌ها: حل اختلافات، دادگاه‌های تجاری، داوری، رسیدگی قضایی.	در دهه‌های اخیر، جهان شاهد گسترش تجارت فرامرزی و افزایش معاملات بین‌المللی بوده است. با گسترش تجارت بین‌المللی، نیاز به سازوکارهای حل اختلاف کارآمد و مؤثر در کسب‌وکارهای جهانی رو به افزایش است. ظهور دادگاه‌های تجاری بین‌المللی به‌عنوان یک راهکار نوین در حل اختلافات تجاری بین‌المللی اهمیت ویژه پیدا کرده است. این دادگاه‌ها نهادهای مستقل و بی‌طرفانه که برای رسیدگی به اختلافات پیچیده تجارت بین‌المللی طرح شده و از نگاه ساختاری و عملکردی، منحصربه‌فرد هستند. در حقیقت، این نهاد تلفیقی از داوری تجاری و رسیدگی قضایی است. دادگاه‌های تجاری بین‌المللی علی‌رغم تفاوت‌ها در کشورهای مختلف، دارای ویژگی‌های مشترک چون قواعد شکلی انعطاف‌پذیر، برگزاری مراحل رسیدگی به چندین زبان و استخدام قضات و مشاوران حقوقی خارجی هستند. از آنجا که تأسیس این دادگاه‌ها اغلب به تصمیم دولت‌ها و ابزارهای قانونی مرتبط با آنها بستگی داشته است، به‌تدریج جایگاه بسیار مهمی در حل اختلافات تجاری بین‌المللی به‌دست آورده‌اند. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که این نهاد حقوقی به‌عنوان مکان‌های جهانی برای حل‌وفصل اختلافات تجاری بین‌المللی عمل می‌کند و از تجربیات و دانش قضات مختلف بهره می‌برد. ویژگی منحصربه‌فرد این دادگاه‌ها، اهمیت ویژه در تضمین عدالت در مسائل تجاری بین‌المللی است. در این پژوهش با روش تحلیلی-توصیفی با مطالعه منابع مرتبط، نگاهی به تأسیس، توسعه و تأثیرات این دادگاه‌ها در حل اختلافات تجاری بین‌المللی می‌اندازیم.
استناد	پارسامنش، میر احمد؛ شهبازی‌نیا، مرتضی (۱۴۰۴). دادگاه‌های تجاری بین‌المللی؛ روش تلفیقی در نظام حل اختلافات تجاری. <i>مطالعات حقوق تطبیقی</i> ، ۱۶ (۱)، ۲۳-۴۵. DOI: https://doi.com/10.22059/jcl.2024.377400.634643
DOI	10.22059/jcl.2024.377400.634643
ناشر	مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

۱. مقدمه

با گسترش و پیچیدگی همه‌جانبه تجارت در سطح جهان روزانه هزاران قرارداد به‌منظور انجام فعالیت‌های تجاری در چارچوب نظام‌های حقوقی متفاوت منعقد می‌شود. روابط تجاری بین اشخاص در سطح ملی و بین‌المللی مستعد بروز اختلافاتی در تفسیر یا اجرای قرارداد فی‌مابین است. نظر به اینکه وقوع اختلافات در روابط تجاری امری اجتناب‌ناپذیر است، انتخاب روش مناسب حل‌وفصل اختلاف اهمیت زیادی دارد. باتوجه به شرایط حاکم بر قرارداد، انتخاب روش مناسب برای حل‌وفصل اختلاف تجاری به عوامل متعددی وابسته است.

در پی توسعه روابط تجاری، بروز اختلافات ناشی از معاملات تجاری نیز گسترش یافته است. بر این اساس، اقتصاد جهانی موجب پیدایش سازوکارهای بین‌المللی برای حل‌وفصل اختلافات تجاری شده (Dubinsky, 2007: 366) و رقابت گسترده‌ای را در میان بازیگران در صنعت حل اختلاف ایجاد کرده است. روش‌های متعددی چون رسیدگی قضایی از سوی دادگاه ملی، داوری، میانجیگری، اصلاح‌گری و کارشناسی برای حل اختلاف یا ترک منازعه وجود دارد. در این میان از داوری و رسیدگی قضایی از جانب دادگاه‌های ملی به‌عنوان متداول‌ترین روش حل‌وفصل اختلافات تجاری یاد شده است. رسیدگی قضایی به اختلافات تجاری بین‌المللی در دادگاه‌های ملی به دلیل بی‌طرفی قضات، حق وکلای خارجی برای وکالت از موکلان در دادگاه و مسائل مربوط به مدیریت اداری در نظام دادگاه‌های ملی موجب دلسردی طرفین اختلاف در تجارت بین‌المللی می‌شود (Quan, 2023: 56).

از آنجا که داوری تجاری از بارزترین تجلیات حاکمیت اراده در نظام حل‌وفصل اختلاف است، روش مرجع مورد استفاده در حل‌وفصل اختلافات تجاری بین‌المللی به‌حساب می‌آید. مطابق نظرسنجی که در سال ۲۰۱۸ از سوی دانشگاه کوین‌مری لندن^۱ صورت گرفت، ۹۷ درصد شرکت‌کنندگان پاسخ دادند که از داوری استفاده می‌کنند. در مورد گزینه‌های آینده برای حل‌وفصل اختلافات تجاری بیشتر از ۹۹ درصد داوری را به‌عنوان روش حل‌وفصل اختلاف انتخاب یا توصیه نموده‌اند. چنان‌که در این نظرسنجی مشاهده می‌شود، داوری در میان سایر روش‌ها جایگاه غالب را به خود اختصاص داده است. با وجود این، داوری بر اساس نظرسنجی‌های این دانشگاه در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۸ به سبب هزینه بالای رسیدگی و فقدان قدرت اجرایی، به‌ویژه در قبال اشخاص ثالث، مورد انتقاد قرار گرفته است.^۲

1. Queen Mary University of London

2. See: generally: Paul Friedland & Loukas Mistelis, 2015 International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration, QMUL and WHITE & CASE (201۵), available at: <https://arbitration.qmul.ac.uk/research/2015/>. Accessed at March 19, 2024; Paul Friedland & Stavros Brekoulakis, 2018 International Arbitration Survey: The Evolution of International Arbitration, QMUL and WHITE & CASE (2018), available at:

با آنکه داوری در حال حاضر یک روش محبوب برای حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی است، اما همان‌گونه که تذکر داده شد این روش دارای چالش‌هایی است؛ لذا نهاد جدیدی موسوم به «دادگاه‌های تجاری بین‌المللی»^۱ برای غلبه بر نقاط ضعف و ارتقای نقاط قوت داوری تجاری و دادگاه‌های ملی به وجود آمده و سازوکاری را ایجاد کرده است که ویژگی‌های هر دو روش پیش‌گفته را هماهنگ می‌کند و ایجاد تغییرات مثبت در زمینه حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی را نوید می‌دهد. ظهور دادگاه‌های تجاری بین‌المللی در برخی از کشورها تغییرات مثبت در زمینه حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی ایجاد کرده و این نهاد حقوقی به یکی از بازیگران فعال در میان سازوکارهای حل اختلافات تجاری بین‌المللی تبدیل شده است. این دادگاه‌ها، روش‌های موجود حل اختلافات تجاری را با تلفیق ویژگی‌های داوری تجاری، رسیدگی قضایی، بین‌المللی‌سازی و آزادی اراده طرفین به چالش کشیده‌اند (Man, 2019: 82). از این رو، پرسش این پژوهش آن است که دادگاه تجاری بین‌المللی از چه ماهیتی برخوردار است؟ چه ویژگی‌هایی دارد و چگونه می‌تواند نقش مؤثری در حل و فصل اختلافات تجاری ایفا کند؟

دادگاه‌های تجاری بین‌المللی، پژوهش‌های غیر فارسی‌زبان بسیاری را در دو دهه اخیر به خود اختصاص داده است. با وجود اهمیت این نهاد حقوقی، بررسی این موضوع در ادبیات حقوقی فارسی مغفول مانده است. در پژوهش حاضر با روش تحلیلی - توصیفی، ابتدا به تعریف و تبیین ماهیت حقوقی این نهاد می‌پردازیم، سپس پیشینه و خصوصیات این دادگاه‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. در ادامه پس از گونه‌شناسی به توضیح نقش این دادگاه‌ها در حل اختلافات تجاری می‌پردازیم.

۲. مفهوم و ماهیت دادگاه‌های تجاری بین‌المللی

چنان‌که گفته شد، امروزه حل و فصل اختلافات تجاری در دادگاه‌های تجاری بین‌المللی با استقبال گسترده‌ای مواجه شده و افزایش شمار این دادگاه‌ها، تحول کارکردی آنها را هم به همراه داشته و کاربری این مراجع را فراتر ساخته است. از این رو، شناخت ماهیت این نهاد ضروری می‌نماید. بر این اساس در قسمت نخست به تعریف این نهاد حقوقی پرداخته شده، سپس ماهیت این دادگاه‌ها مورد بررسی قرار گرفته است.

۱.۲. مفهوم دادگاه‌های تجاری بین‌المللی

دادگاه نهادی است که با اعمال حقوق و اتخاذ تصمیم الزام‌آور به حل و فصل اختلافات می‌پردازد (kolb,

<https://perma.cc/AN9P-8R4S>, Accessed at March 19, 2024.

1. International Commercial Courts

69 (2013). دادگاه‌های تجاری، محاکم تخصصی با قضات حرفه‌ای هستند که صلاحیت بررسی و رسیدگی به پرونده‌ها و حل‌وفصل اختلافات با ماهیت تجاری را دارند (Crouch, 2019: 174).

در حال حاضر، تعریف رسمی از دادگاه‌های تجاری بین‌المللی وجود ندارد؛ با این حال، می‌توان گفت دادگاه تجاری بین‌المللی یک نهاد ویژه در نظام قضایی ملی است که با تلفیق ویژگی‌های دادگاه‌های ملی و داوری تجاری برای حل‌وفصل اختلافات تجاری بین‌المللی تأسیس شده است (Quan, 2023: 69). به عبارت دیگر، محاکم تجاری بین‌المللی مرجع رسیدگی و حل‌وفصل اختلاف تجاری بین‌المللی بین اشخاص حقوقی و حقیقی از کشورهای مختلف یا از کشور واحد هستند.

به زعم یکی از نویسندگان، «اصطلاح "دادگاه‌های تجاری بین‌المللی" به نهاد قضایی‌ای اشاره دارد که در تعدادی از کشورها در سراسر جهان به‌منظور رسیدگی قضایی به اختلافات تجاری بین‌المللی تشکیل شده است. این دادگاه‌ها در مقایسه با سایر دادگاه‌های ملی، ویژگی‌های منحصر به فردی دارند که از داوری اقتباس شده است» (Requejo, 2019: 4). در تعریف دیگر، دادگاه‌های تجاری بین‌المللی، دیوان‌های تخصصی در سلسله‌مراتب دادگاه‌های داخلی هستند که به حل‌وفصل اختلافات پیچیده‌ای فرامرزی می‌پردازند (Gu & Tam, 2021: 445). با توجه به آنچه که بیان شد، دادگاه تجاری بین‌المللی را می‌توان جزء دادگاه‌های تخصصی دولتی دانست که از سوی قانون‌گذار یک کشور تأسیس شده (Stevanovic, 2021: 58). صلاحیت رسیدگی به دعاوی تجاری داخلی و بین‌المللی را دارد. این نوع دادگاه‌ها مرجع جدید در زمینه حل‌وفصل اختلافات داخلی و بین‌المللی هستند (dimitropoulos & brekoulakis, 2022: 3).

۲.۲. ماهیت دادگاه‌های تجاری بین‌المللی

ظهور و رشد فزاینده دادگاه‌های تجاری بین‌المللی در دو دههٔ پسین، تأثیر چشمگیری در حل‌وفصل اختلافات تجاری بین‌المللی گذاشته و جایگاه خود را به‌عنوان سازوکار قضاوتی در نظام حل‌وفصل اختلافات تجاری تثبیت نموده است. این دادگاه‌ها با الگوبرداری از نقاط قوت داوری تجاری بین‌المللی و تعدیل برخی محدودیت‌ها و خلأهای دادگاه‌های ملی شروع به رشد کرده است. این روند افزایشی، نشان‌دهندهٔ نیاز فعالان و بازیگران حاضر در صنعت حل‌وفصل اختلافات تجاری است.

دادگاه‌های تجاری بین‌المللی از یک سو، به دلیل اینکه از سوی قانون‌گذار یک کشور تشکیل شده‌اند، دادگاه‌های ملی هستند. از سوی دیگر، این دادگاه‌ها با داشتن صلاحیت گسترده، علاوه بر پرونده‌های داخلی، به پرونده‌های فرامرزی هم رسیدگی می‌کنند. رسیدگی به پرونده‌های فرامرزی، نهاد یادشده را از دادگاه‌های متداول آن حوزهٔ قضایی متمایز می‌سازد. افزون بر این، داشتن آیین دادرسی متفاوت با نظم حقوقی کشور

میزبان، رسیدگی و اصدار حکم به زبان انگلیسی، موجودیت قضات خارجی و وکلای متخصص از کشورهای خارجی را می‌توان به‌عنوان تفاوت‌های دادگاه‌های تجاری بین‌المللی با دادگاه ملی دانست.

دادگاه تجاری بین‌المللی با داوری تجاری به‌عنوان یک روش خصوصی حل اختلافات همزیستی دارد. این دادگاه‌ها خود را بازیگر جدید در کنار سایر روش‌های حل اختلاف فرامرزی در رقابت جهانی برای جلب پرونده‌های تجاری معرفی می‌کنند. به همین دلیل دیمتر^۱ و اسمیت^۲ آن را بدیل داوری در نظر گرفته‌اند. هرچند دادگاه‌های تجاری بین‌المللی کاملاً داوری نیست، در عین زمان نمی‌توان آن را با رسیدگی قضایی در دادگاه ملی یک کشور همسان دانست (Demeter & Smith, 2016: 442). اکنون سؤالی که مطرح می‌شود این است که آیا این دادگاه‌ها در بستر نظم حقوق بین‌الملل به مفهوم واقعی حائز وصف «بین‌المللی» هستند؟ برای پاسخ به این سؤال، به تبیین مفهوم دادگاه بین‌المللی پرداخته، دادگاه‌های تجاری بین‌المللی را در همان چارچوب مفهومی بررسی می‌کنیم.

دادگاه بین‌المللی، نهاد قضایی دائمی متشکل از قضات مستقل است که مبتنی بر قوانین بین‌الملل، صلاحیت رسیدگی به اختلافات بین‌المللی را بر اساس آیین دادرسی ازپیش تعیین‌شده و صدور تصمیمات لازم‌الاجرا به‌عهده دارد (Tomuschat, 2019: paragraph 1). در تعریف دادگاه بین‌المللی، دائمی بودن در ترکیب با عام بودن قلمرو تصمیمات آن بیشتر مورد توجه قرار گرفته است (Bagherzadeh, 2022: 170).

رابرت کولب^۳ برای تشخیص وصف بین‌المللی برای یک مرجع قضایی، بسته به اتخاذ رویکرد، یگانگی^۴ و چندگانگی^۵ را اظهار کرده است. در رویکرد یگانگی، یکی از ضابطه‌ها همچون تابعیت طرفین، منشأ اختیارات دادگاه را اینکه از سند ملی است یا بین‌المللی و حقوق قابل اعمال را معیار تشخیص بین‌المللی بودن قرار می‌دهد، برآورد کرده است. در این رویکرد هریک از ملاک‌های پیش‌گفته می‌تواند مبنای وصف بین‌المللی بودن برای یک مرجع قضایی قرار گیرد (Kolb, 2013: 73-74).

در رویکرد چندگانگی، این ملاک‌ها را مناط تشخیص وصف بین‌المللی برای یک مرجع قضایی دانسته‌اند: ۱. دائمی باشد؛ ۲. بر اساس یک سند بین‌المللی که دولت‌ها آن را تصویب کرده و به آن متعهد شده‌اند تأسیس شده باشد؛ ۳. برای تصمیم‌گیری در مورد پرونده‌ها به هنجارهای حقوق بین‌الملل متوسل شود؛ ۴. بر اساس مقررات و آیین دادرسی که قبل از طرح پرونده تصویب شده و قابل تعدیل از سوی طرفین نباشد، به دعاوی رسیدگی نماید؛ ۵. تصمیم آن الزام‌آور باشد (Romano, 1999: 712-714; Kolb, 2013: 75). دادگاه‌های تجاری بین‌المللی ملاک‌های دائمی بودن، رسیدگی به پرونده‌ها بر طبق

1. Dalma Demeter

2. Kayleigh Smith

3. Robert Kolb

4. unitary approach

5. pluralist

آیین دادرسی از قبل تصویب‌شده و الزام‌آور بودن تصمیم‌ها را دارند، اما این دادگاه‌ها مبتنی بر یک معاهده بین‌المللی یا در چارچوب یک سازمان بین‌المللی ایجاد نشده‌اند، بلکه بر مبنای قوانین داخلی یک کشور تشکیل می‌شوند (Dimitropoulos, 2022: 263). دادگاه‌های تجاری بین‌المللی در حل و فصل اختلافات به حقوق بین‌الملل استناد نمی‌کنند، بلکه بر اساس نظام حقوقی داخلی کشور یا قانون تعیین‌شده از سوی طرفین به اختلاف رسیدگی می‌نمایند (Bookman, 2020: 242; Gu&Tam, 2021:459,463).

چنان‌که تبیین شد، دادگاه‌های تجاری بین‌المللی تهی از برخی از ملاک‌های دادگاه‌های بین‌المللی هستند، بر همین اساس، برخی اظهار داشته‌اند که این دادگاه‌ها به «مفهوم واقعی»^۱ بین‌المللی نیستند، بلکه دادگاه‌های داخلی هستند با صلاحیت گسترده برای رسیدگی به اختلافات تجاری بین‌المللی (Stevanovic, 2021: 53).

در گرایش به ماهیت داخلی و بین‌المللی، می‌توان گفت این دادگاه‌ها نهادی ترکیبی هستند با یکپارچه‌سازی ویژگی‌های داوری بین‌المللی و دادرسی‌های ملی. این نهاد از منظر ساختاری، ملی است (Dimitropoulos, 2022: 252) و در عین حال از منظر کارکردی، بین‌المللی. وصف بین‌المللی این دادگاه‌ها ناشی از حجم پرونده‌ها، مسند قضاوت^۲ و قواعد آن است (Reed, 2017-2018: 137). تفاوت عمده و اساسی بین دادگاه‌های تجاری بین‌المللی و دادگاه بین‌المللی طبق تعریف پیش‌گفته این است که صلاحیت و هدف دادگاه تجاری بین‌المللی حل و فصل اختلافات خصوصی و تجاری بین طرف‌های خصوصی است، درحالی که دادگاه بین‌المللی اختلافات حقوق بین‌الملل عمومی مربوط به یک دولت یا حداقل دولت به‌عنوان یکی از طرفین را حل می‌کند. بنابراین، درحالی که این دادگاه‌ها لزوماً تعریف رسمی دادگاه بین‌المللی را برآورده نمی‌کنند، می‌توانند از منظر عملکردی، دادگاه بین‌المللی تلقی شوند. دادگاه‌های تجاری بین‌المللی از این جهت بین‌المللی هستند که عملکرد بین‌المللی دارند و این کارکرد بین‌المللی بر ساختار ملی آن مستولی می‌شود. عملکرد دادگاه‌های تجاری بین‌المللی از دو جهت بین‌المللی است؛ اولاً این دادگاه‌ها، محاکم داخلی برای حل و فصل اختلافات تجارت بین‌الملل میان اشخاص خصوصی هستند و از این رو، خلأ موجود در ساختار دادرسی بین‌المللی را پر می‌سازند. دوم اینکه از این جهت عملکرد بین‌المللی دارند که اجازه بین‌المللی شدن نظم حقوقی داخلی را می‌دهند (Dimitropoulos, 2022: 264-265).

با ابتننا به آنچه که بیان شد، عبارت «دادگاه‌های تجاری بین‌المللی» به مفهوم یک مرجع قضایی فرادولتی شبیه «دیوان بین‌المللی دادگستری»^۳ که بین دولت‌ها تأسیس شده است، اشاره نمی‌کند. در

1. Stricto Sensu

2. Bench

3. International Court of Justice (ICC).

اینجا اصطلاح «بین‌المللی» اشاره به «عنصر خارجی»^۱ دارد. این دادگاه‌ها در کنار سایر روش‌های حل‌وفصل اختلاف، به اختلافاتی که دارای عنصر خارجی‌اند رسیدگی می‌کنند.

۳. پیشینه و دلایل شکل‌گیری دادگاه‌های تجاری بین‌المللی

در قرن بیستم با پیشرفت فناوری، صنعت حمل‌ونقل رونق بیشتر یافت که به‌وسیله آن امکان جابه‌جایی سریع کالا و مسافر در مسافت‌های طولانی با هزینه‌ای کم و معقول میسر شد. توسعه حمل‌ونقل سریع و ارزان باعث گسترش تجارت بین‌الملل و در نتیجه سبب پیدایش اختلافاتی شد که نیاز به حل‌وفصل دارند. از دیر زمانی به این سو از داوری تجاری به‌عنوان روش مسلط در حل‌وفصل اختلافات تجاری یاد می‌شود (Avaraham-Giller & Assy, 2023: 31). علی‌رغم ستایش طنین‌انداز از داوری در پژوهش‌های انجام‌شده^۲، هزینه بالا، فقدان قدرت اجرایی به‌ویژه در قبال اشخاص ثالث و نیز عدم سرعت به‌عنوان چالش‌های داوری یاد شده است. همین ویژگی‌های منفی شاید می‌تواند دلیل ایجاد دادگاه‌های تجاری بین‌المللی باشد (Stevanovic, 2021: 55). گسترش زمینه سرمایه‌گذاری و توسعه قراردادهای تجاری در سطح بین‌الملل، موجب افزایش علاقه جهانی به ایجاد دادگاه‌های تجاری بین‌المللی شده است. این دادگاه‌ها در سراسر جهان از جمله در دبی، قطر، ابوظبی، فرانسه، هلند، آلمان، قزاقستان، چین و سنگاپور ایجاد شده است. دادگاه‌های یادشده به استثنای دادگاه تجاری لندن و دادگاه تجاری نیویورک در دو دهه گذشته تأسیس و توسعه یافته‌اند.

از نخستین دادگاه‌های تجاری بین‌المللی، دادگاه تجاری لندن^۳ (۱۸۹۵) و دادگاه نیویورک^۴ (۱۹۹۵) است. روند ایجاد نسل جدید دادگاه‌های تجاری پس از ایجاد دادگاه مرکز مالی بین‌المللی دبی^۵ (۲۰۰۶) آغاز شد. در حال حاضر با لحاظ دادگاه بروکسل^۶ که در سال ۲۰۲۰ پیشنهاد و در سال ۲۰۲۱ متوقف شد، شانزده دادگاه تجاری بین‌المللی در پانزده کشور جهان ایجاد شده است (Quan, 2023: 57). اهم آنها عبارت‌اند از: دادگاه بین‌المللی قطر^۷ (۲۰۱۰)، دادگاه تجاری بین‌المللی سنگاپور^۸ (۲۰۱۵)، دادگاه بین‌المللی

1. foreign element

2. See generally: White & Case, 2015 International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration, 2015, at 7. Available at: <http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2015/> accessed at March 28, 2024.

3. London Commercial Court (LLC).

4. Commercial Division of the New York State Supreme Court (NYCD).

5. Dubai International Financial Centre court (DIFC Court). < <https://www.difccourts.ae/>>

6. Brussels International Business Court (BIBC).

7. Qatar International Court and Dispute Resolution Center (QIC). < <https://www.qicdrc.gov.qa/>>

8. Singapore International Commercial Court (SICC). < <https://www.judiciary.gov.sg/singapore-international-commercial-court>>

ابوظبی^۱ (۲۰۱۵)، مرکز مالی بین‌المللی آستانه^۲ (۲۰۱۸)، دادگاه بین‌المللی چین^۳ (۲۰۱۸)، دادگاه تجاری بین‌المللی پاریس^۴ (۲۰۱۸) و دادگاه بین‌المللی هلند^۵ (۲۰۱۹).

کشورها انگیزه و دلایل مختلف در خصوص ایجاد دادگاه‌های تجاری بین‌المللی دارند. بدیهی‌ترین دلیل شکل‌گیری دادگاه‌های تجاری بین‌المللی در بسیاری از کشورها را می‌توان مقابله با نقایص سازوکارهای موجود حل‌وفصل اختلافات تجاری بین‌المللی دانست. با نگاه ژرف‌اندیشانه دلایل ایجاد دادگاه‌های تجاری بین‌المللی را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد:

اول، ایجاد برخی دادگاه‌ها تجاری بین‌المللی به دلیل نیازهای جامعه تجاری. با توسعه سریع اقتصاد جهانی و افزایش تجارت بین‌الملل، نیاز به سازوکارهای مناسب حل اختلافات برای جوامع تجاری افزایش یافته است. دادگاه‌های تجاری بین‌المللی با ارائه راه‌حل‌های قابل اطمینان و مطابق استانداردهای بین‌المللی، به این نیازها پاسخ می‌دهد. دادگاه تجاری لندن و دادگاه تجاری پاریس از دادگاه‌هایی هستند که به این دلیل ایجاد شده‌اند.

دوم، ایجاد فضای قضایی مناسب به‌منظور جلب و تشویق سرمایه‌گذاری خارجی. در این میان راهکار ایجاد دادگاه‌های تجاری برای حل‌وفصل اختلافات به‌طور مؤثر و در کوتاه‌ترین زمان ممکن، امری ضروری است (Ahangaran et. al., 2024: 44). از آنجا که جذب سرمایه‌گذاری خارجی و رشد اقتصادی منوط به عملکرد نظام قضایی مستقل است (Palumbo et al., 2013:8; Feld & Voigt, 2003:2)، اهمیت نظام قضایی تخصصی برای رسیدگی به اختلافات با ماهیت تجاری و صلاحیت فرامرزی مشوق قوی برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی شمرده می‌شود. از این رو، اغلب دادگاه‌های تجاری بین‌المللی به‌منظور تسهیل تجارت فرامرزی و جلب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به‌عنوان یک مرجع مستقل و بی‌طرف برای سرمایه‌گذار خارجی که ممکن است کمتر با نظم حقوقی کشور میزبان آشنا باشد تأسیس شده است (Dimitropoulos, 2021: 371).

سوم، تشکیل برخی دادگاه‌های تجاری برای تبدیل شدن کشور میزبان به مرکز حقوقی منطقه‌ای و جهانی به‌منظور حل اختلافات بازرگانی. بیشتر دادگاه‌های تجاری بین‌المللی جدید از جمله دادگاه تجاری بین‌المللی سنگاپور و دادگاه مرکز مالی بین‌المللی دبی به همین دلیل ایجاد شده‌اند. از این چشم‌انداز به‌جای رقیب، دادگاه تجاری بین‌المللی به‌عنوان مکمل داوری تجاری بین‌المللی دیده می‌شود.

1. Abu Dhabi Global Market Court (ADGM). < <https://www.adgm.com/>>

2. The Kazakhstan Astana International Financial Center Court (AIFC).< <https://court.aifc.kz/en>>

3. China International Commercial Court (CICC). <<https://cicc.court.gov.cn/html/1/219/193/195/index.html>>

4. International and European Commercial Chamber of the Paris Court (ICCP).

5. Netherlands Commercial Court (NCC).

6. Legal Hubs

(Dimitropoulos, 2022: 265). دادگاه‌های تجاری ایجاد شده برای اهداف اقتصادی و ژئوپلیتیکی در این دسته قرار می‌گیرند. دادگاه‌های که در جوار پروژه «ابتکار کمربند و جاده»^۲ مانند دادگاه تجاری بین‌المللی چین و دادگاه تجاری بین‌المللی قزاقستان برای اهداف ژئوپلیتیکی ایجاد شده‌اند (Erie, 2019: 227). آرمان ژئوپلیتیکی این دادگاه‌ها تبدیل شدن به مراکز حقوقی و مراکز مهم تجارت بین‌الملل است.

از منظر اقتصاد سیاسی، جذب سرمایه‌گذاری خارجی و تبدیل شدن به مرکز حقوقی به عنوان دو دلیل اصلی در پیوند با ایجاد دادگاه‌های تجاری بین‌المللی مورد شناسایی قرار گرفته است (Dimitropoulos, 2022: 265). اگرچه هر کشور دلایل مختلفی برای ایجاد دادگاه تجاری بین‌المللی دارد، در این میان دلیل اقتصادی وجه مشترک میان تمام کشورها است (Mesci & Esen, 2020: 1235). این دادگاه‌ها احتمالاً از دو طریق بر اقتصاد کشور میزبان تأثیر می‌گذارند؛ نخست، تسهیل ورود سرمایه‌گذاری خارجی به کشور میزبان از طریق ایجاد فضای امن حل و فصل اختلافات، و ثانیاً، ایجاد درآمد از بخش خدمات قضایی ارائه شده برای حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی (Mesci & Esen, 2020: 1236).

۴. ویژگی‌های دادگاه‌های تجاری بین‌المللی

دادگاه‌های تجاری بین‌المللی به استثنای دادگاه تجاری لندن، در واکنش به کاهش چشمگیر ارجاع اختلافات تجاری بین‌المللی به دادگاه‌های داخلی، از سوی دولت‌ها تشکیل شده‌اند. با ایجاد این دادگاه‌ها دولت‌ها در تکاپو برای ماندن به عنوان بازیگر فعال در عرصه حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی هستند. برای دستیابی به این هدف، دادگاه‌های تجاری از دادرسی قضایی طفره رفته، برخی ویژگی‌های داوری تجاری را پذیرفته‌اند. از این رو، می‌توان گفت که دادگاه‌های تجاری بین‌المللی برای غلبه بر نقاط ضعف و ارتقای نقاط قوت داوری تجاری و دادگاه‌های ملی تأسیس شده‌اند. دادگاه‌های تجاری بین‌المللی از سوی دولت‌ها ایجاد شده و دولت‌های میزبان هستند که تصمیم می‌گیرند این دادگاه‌ها چگونه به پرونده‌ها رسیدگی کنند. از این رو، دادگاه‌های تجاری بین‌المللی دارای خصوصیات یکسان نیستند. با وصف تفاوت‌های گسترده دادگاه‌های تجاری بین‌المللی، رسیدگی به اختلافات تجاری با عنصر خارجی ویژگی مشترک همه این دادگاه‌ها است. در این بخش به بررسی کلی ویژگی‌های دادگاه‌های تجاری بین‌المللی می‌پردازیم.

1. Belt and Road Initiative (BRI)

۲. پروژه ابتکار کمربند و جاده که به اختصار «BRI» نامیده می‌شود، یک پروژه زیرساختی است که از سوی شی جین پینگ، رئیس جمهور خلق چین، در سال ۲۰۱۳ راه‌اندازی شد و هدف آن تحقق سرمایه‌گذاری‌های بیشتر از شرق آسیا تا اروپا است (Xiangzhuang, 2023).

۱.۴. استخدام قضات و مشاوران حقوقی خارجی

قضات در دادگاه‌های تجاری بین‌المللی از نظام‌های حقوقی مختلف استخدام می‌شوند، برای مثال در ترکیب دادگاه تجاری بین‌المللی سنگاپور با احتساب رئیس دادگاه عالی، ۲۷ قاضی داخلی و ۲۰ قاضی خارجی از کشورهای مختلف از جمله ایالات متحده آمریکا، انگلستان، استرالیا، چین، هندوستان، هنگ کنگ، ژاپن و کانادا قرار دارد.^۱ در میان ۱۴ قاضی مرکز مالی بین‌المللی دبی، ۹ قاضی از کشورهای استرالیا، انگلستان، اسکاتلند و مالزی هستند.^۲ برخی دادگاه‌های تجاری از جمله دادگاه تجاری لندن، دادگاه تجاری پاریس و دادگاه تجاری بین‌المللی چین در ترکیب خود قاضی خارجی ندارند (Herrera, 2019: 234). از این رو، عضویت قضات بین‌المللی ویژگی مشترک تمام دادگاه‌های تجاری بین‌المللی نیست. اگرچه همه دادگاه‌ها اعلام می‌کنند که قضات آنها در پرونده‌های تجاری فراملی متخصص هستند. استخدام قضات از نظام‌های حقوقی مختلف به درک بهتر و کاربرد حقوق بین‌الملل کمک می‌کند. در ضمن، این امر باعث می‌شود که دادگاه تجاری بین‌المللی قادر به بهبود و افزایش بی‌طرفی در مقایسه با دادگاه‌های ملی در هنگام حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی باشد. افزون بر این در دادگاه‌های تجاری بین‌المللی، وکلای خارجی حق دفاع از موکلان خود را دارند. در دادگاه تجاری بین‌المللی سنگاپور وکلای خارجی می‌توانند در صورتی که دادگاه تشخیص دهد که آنان صلاحیت و تجربه لازم مرتبط با پرونده را دارند، به دفاع از موکل بپردازند (Godwin et al., 2018: 17). استخدام قضات خارجی و فعالیت وکلای خارجی در مقایسه با داوری تجاری، ویژگی جدیدی نیست، اما در مقایسه با دادگاه‌های ملی، پیشرفت قابل توجهی است.

۲.۴. محرمانگی فرایند رسیدگی

بر مبنای اصل محرمانه بودن، اسناد و اطلاعاتی که خواه به‌طور شفاهی یا کتبی در فرایند رسیدگی ارائه می‌گردد باید از افشا در امان بماند. اصل کلی حاکم در فرایند رسیدگی قضایی، علنی بودن رسیدگی است که مورد پذیرش اسناد بین‌المللی و اکثر قریب به اتفاق نظام‌های حقوقی کشورهای دنیا قرار گرفته است (khadem razavi and rastgoo khiavi, 2023: 110). در داوری تجاری اصل بر محرمانه بودن فرایند رسیدگی است (Kakavand, 2019: 91). اصل محرمانه بودن یکی از دلایلی است که طرفین داوری را به‌عنوان روش حل و فصل اختلاف خود برمی‌گزینند (Nigel and Partasides, 2015: 124). دادگاه‌های تجاری بین‌المللی در خصوص اصل محرمانه بودن فرایند رسیدگی رویکردهای مختلفی

1. See: <https://www.judiciary.gov.sg/singapore-international-commercial-court/who-we-are/judges> accessed at April 2, 2024.

2. See: <https://www.difccourts.ae/about/court-structure/judges> accessed at April 2, 2024.

اتخاذ نموده‌اند؛ بر این اساس در دادگاه تجاری بین‌المللی سنگاپور رسیدگی زمانی به صورت محرمانه صورت می‌گیرد که طرفین بر آن توافق داشته باشند (Godwin et al., 2018: 21). دادگاه‌های تجاری بین‌المللی دبی، قطر و ابوظبی محرمانه بودن رسیدگی را با اندکی تفاوت منوط به تصمیم دادگاه نموده‌اند. در دادگاه‌های تجاری لندن و پاریس رسیدگی به‌طور علنی است (Herrera, 2019: 233-234). به‌نظر می‌رسد هیچ‌یک از دادگاه‌های تجاری بین‌المللی، اصل محرمانه بودن روند دادرسی را به همان روشی که در داورى تجاری بین‌المللی رعایت می‌شود، مورد پذیرش قرار نداده است.

۳.۴. برخورداری از سازوکار تجدیدنظرخواهی

دادرسی به‌منظور احقاق حق و اجرای عدالت صورت می‌گیرد. از آنجا که انسان اصطلاحاً موجود جایز‌الخطایی است، پیش‌بینی تجدیدنظرخواهی امری ضروری به‌نظر می‌رسد و اجرای عدالت را بیش از پیش ممکن می‌سازد. برخلاف محاکم دادگستری که رسیدگی آنها چندمرحله‌ای و قابل تجدیدنظرخواهی است، رسیدگی در داورى تجاری یک مرحله‌ای است و رأی داور قابل تجدیدنظرخواهی نیست؛ هرچند که قطعی بودن رأی داور نباید چنین تلقی شود که هیچ‌گونه نظارتی بر داورى وجود ندارد (Alidadi, Dehkohne and Johari, 2021: 143).

دادگاه‌های تجاری بین‌المللی در خصوص موجودیت سازوکار تجدیدنظرخواهی، رویکردهای متفاوتی دارند. در یک سو، اکثر دادگاه‌های تجاری بین‌الملل به طرفین اجازه می‌دهند که به رأی صادره از سوی این دادگاه‌ها اعتراض کنند. برای مثال، در دادگاه تجاری لندن که قواعد خاص رسیدگی دارد، اعتراض به‌وجودآمده از سوی شعبه مدنی دادگاه استیناف مورد رسیدگی قرار می‌گیرد. به همین ترتیب، دادگاه تجاری بین‌المللی ابوظبی از یک دادگاه بدوی و یک دادگاه تجدیدنظر تشکیل شده است که به دعاوی مدنی و تجاری رسیدگی می‌کند. در دادگاه تجاری بین‌المللی سنگاپور، طرفین حق دارند به رأی صادره از سوی دادگاه اعتراض کنند. با وجود این، حق تجدیدنظرخواهی می‌تواند از طریق توافق طرفین منتفی یا محدود شود.

در سوی دیگر، رویکرد عدم تجدیدنظرخواهی وجود دارد که از جانب دادگاه تجاری بین‌المللی چین اتخاذ شده است. آرای صادره از سوی این دادگاه برای طرفین قطعی و لازم‌الاجرا بوده، دارای اثر حقوقی است. با وصف تفاوت رویکرد در خصوص موجودیت سازوکار تجدیدنظرخواهی، آنچه که بیش از همه قابل توجه است، رویکردی است که دادگاه تجاری بین‌المللی سنگاپور اتخاذ کرده است. این دادگاه با وجود پذیرش سازوکار تجدیدنظرخواهی به اراده طرفین احترام گذاشته است (Herrera, 2019: 236).

۴.۴. رسیدگی به چند زبان

در فرایند دادرسی، زبان رسیدگی اثر عملی عمیقی در خصوص تأمین عدالت و انصاف و رعایت تساوی

میان طرفین می‌گذارد. در داوری تجاری، زبان رسیدگی داوری بر اساس توافق طرفین تعیین می‌گردد. در صورت فقدان توافق طرفین، معمولاً قواعد داوری این اختیار را به داور یا دیوان داوری واگذار می‌کند تا زبان داوری را مشخص نماید (Alidadi Dehkohne and Johari, 2021: 256). لیکن در رسیدگی قضایی اصولاً زبان رسمی کشور مقر دادگاه مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در دادگاه‌های تجاری بین‌المللی برای جذب بیشتر پرونده، رسیدگی به چند زبان صورت می‌گیرد؛ هرچند که این ویژگی شامل تمام دادگاه‌های تجاری بین‌المللی نمی‌شود. رسیدگی به چند زبان یا رسیدگی به زبان انگلیسی در کشورهایی که زبان رسمی کشور میزبان غیر از انگلیسی است، یکی از وجوه تمایز میان دادگاه‌های تجاری بین‌المللی و دادگاه‌های داخلی به حساب می‌آید. نمونه این را می‌توان در ابوظبی مشاهده کرد که پیش‌تر دادگاه‌های این کشور احکام را فقط به زبان عربی صادر می‌کردند، اما پس از تأسیس دادگاه تجاری بین‌المللی ابوظبی، اکنون در صورتی که یک یا چند طرف غیر عرب‌زبان باشند، احکام را به زبان انگلیسی صادر می‌کنند (Yates, 2023: 4). افزون بر این، در دادگاه‌های تجاری بین‌المللی قطر، دبی، فرانسه، سنگاپور، هلند و دادگاه تجاری بین‌المللی آستانه در قزاقستان رسیدگی به زبان انگلیسی و زبان کشورهای میزبان صورت می‌گیرد.

در میان محاکم تجاری بین‌المللی، از دادگاه تجاری بین‌المللی چین به‌عنوان تنها دادگاهی یاد می‌شود که در آن رسیدگی به زبان ملی یعنی چینی صورت می‌گیرد؛ اگرچه ممکن است برخی شواهد و مدارک به زبان انگلیسی باشد (Xiangzhuang, 2023: 52).

۵.۴. شناسایی و اجرای احکام

در قراردادهای تجاری بین‌المللی طرفین انتظار دارند که قرارداد منعقد شده، احکام مرتبط بعدی به شیوه‌ای کارآمد و مقرون‌به‌صرفه اجرا شوند. احکام در دادگاه‌های تجاری بین‌المللی شبیه داوری که از طریق کنوانسیون نیویورک در سطح بین‌الملل اجرا می‌شود، از قابلیت اجرا برخوردار نیستند. در واقع، قابل شناسایی و اجرا بودن گسترده‌آرای داوری یکی از محاسن داوری بین‌المللی است. به این ترتیب، به لطف کنوانسیون نیویورک، امروزه آرای داوری در ۱۷۲ کشور، معادل حکم نهایی دادگاه ملی به رسمیت شناخته و اجرا می‌شود. به‌طور کلی، احکام دادگاه‌های تجاری بین‌المللی در کشورهای دیگر بر اساس معاهدات دوجانبه و چندجانبه و قوانین داخلی یک دولت خاص به رسمیت شناخته شده، اجرا می‌شوند (Chen and Janssen, 2020: 33). در مقررات برخی دادگاه‌های تجاری بین‌المللی، اجرای احکام و قراردادهای صادره تضمین شده است. مقررات دادگاه چین افزون بر اختیارات رسیدگی به اختلافات تجاری بین‌الملل، اجرای احکام نهایی و صادرشده از سوی این دادگاه را تضمین می‌کند. اجرای احکام در خارج از چین نیازمند وجود معاهده دوجانبه

و چندجانبه است. چین تقریباً ۳۶ معاهده برای شناسایی و اجرای احکام صادره در دادگاه تجاری بین‌المللی منعقد کرده است (Menon and Reyes, 2023: 109). اجرای احکام نهایی در دادگاه تجاری بین‌المللی دبی و دادگاه تجاری بین‌المللی سنگاپور، دقیقاً شبیه اجرای احکام دیوان عالی کشور میزبان است.

۵. گونه‌شناسی دادگاه‌های تجاری بین‌المللی

دادگاه‌های تجاری بین‌المللی را با رویکردهای متعدد از جمله تاریخ ایجاد، منطقه ایجاد، خاستگاه نظام حقوقی (کامن‌لا یا حقوق نظام نوشته)، نحوه استخدام و صلاحیت قضات و مشاورین، فرایند رسیدگی، قانون حاکم و پذیرش پرونده می‌توان تقسیم کرد.

برخی دادگاه‌های تجاری بین‌المللی را بر اساس انگیزه تأسیس آنها به سه دسته تقسیم می‌کنند. دسته اول، دادگاه‌هایی که به منظور جلب سرمایه‌گذاری به کشور میزبان تأسیس شده است. دادگاه بین‌المللی قطر و مرکز حل اختلافات، دادگاه مرکز مالی بین‌المللی دبی، دادگاه بین‌المللی آستانه در قزاقستان و دادگاه بازار جهانی ابوظبی از این دسته‌اند. دسته دوم که با هدف تبدیل شدن به «محل دادرسی قضایی» تشکیل شده‌اند. این دادگاه‌ها به منظور تبدیل شدن به یک مرکز قابل اطمینان برای حل و فصل اختلافات تجاری به وجود آمده‌اند. دادگاه تجاری بین‌المللی سنگاپور و دادگاه‌های تجاری بین‌المللی آلمان، فرانسه و هلند از دسته دوم هستند. دسته سوم، دادگاه‌های هستند که برای اهداف خاص ایجاد شده‌اند. دادگاه تجاری بین‌المللی چین نمونه‌ای از این دسته است که برای حل و فصل اختلافات ناشی از پروژه کمر بند و جاده تشکیل شده است (Bookman, 2019: 239-261).

جیو و تام با در نظر داشت تاریخ تأسیس، موقعیت جغرافیایی، انگیزه‌های سیاسی-اقتصادی و ویژگی‌های جدید، این دادگاه‌ها را به سه نسل تقسیم می‌کنند (Gu and Tam, 2021: 452). در این نوشتار با پیروی از همین گونه‌شناسی به توضیح دادگاه‌های تجاری بین‌المللی می‌پردازیم.

۵.۱. نسل اول دادگاه‌های تجاری بین‌المللی

نسل اول دادگاه‌های تجاری بین‌المللی شامل دادگاه تجاری لندن و دادگاه تجاری نیویورک است که در دو حوزه قضایی بزرگ نظام حقوقی کامن‌لا ایجاد شده است.

۱. دادگاه تجاری لندن. این دادگاه زیرمجموعه دادگاه ملکه^۱ بوده، به عنوان دادگاه تخصصی تجاری در ساختار قضایی انگلستان ایجاد شده است. دادگاه نامبرده اساساً به پرونده‌هایی رسیدگی می‌کند که طرفین آن را به عنوان مرجع صالح رسیدگی کننده حل اختلاف خویش انتخاب کنند. افزون بر این، به

1. Queen's Bench

پرونده‌هایی که خواننده شهروند انگلستان باشد یا پرونده‌های با چندین خواننده که یکی از آنها در حوزه قضایی این دادگاه قرار گرفته باشد، رسیدگی می‌کند. تقریباً ۷۵ درصد پرونده‌هایی که این دادگاه در بیست سال اخیر رسیدگی نموده، حداقل دارای یک عنصر خارجی بوده است.^۱ سابقه تاریخی، رسیدگی قضایی مبتنی بر نظام کامن‌لا، رسیدگی به اختلافات تجاری توأم با عنصر خارجی، انعطاف‌پذیری و استفاده از زبان انگلیسی در فرایند رسیدگی، از دلایل اصلی موفقیت این دادگاه در جذب پرونده‌ها است (Gu and Tam, 2021: 456). حجم پرونده، فرایند رسیدگی، ممارست و عملکرد قضات این دادگاه نقش تأثیرگذار در توسعه دادگاه‌های تجاری بین‌المللی در سراسر جهان داشته است (Menon and Reyes, 2023: 92).

۲. دادگاه تجاری بین‌المللی نیویورک. این دادگاه در سال ۱۹۹۵ در واکنش به کاهش ارجاع اختلافات تجاری به دادگاه‌های دادگستری تشکیل شد. در حوزه قضایی نیویورک به پرونده‌های رسیدگی می‌کند که ارزش اقتصادی آن بیشتر از پانصد هزار دلار باشد. برای رسیدگی به پرونده‌های خارجی افزون بر اینکه طرفین این دادگاه را به عنوان مرجع حل اختلاف خویش پذیرفته باشند، باید ارزش اقتصادی پرونده بیشتر از یک میلیون دلار باشد (Gu and Tam, 2021: 458).

این دادگاه‌ها در بستر نظام حقوقی کامن‌لا تشکیل شده‌اند و از نظر ساختاری مشابهت زیادی با دادگاه‌های داخلی کشور میزبان دارند. افزون بر این، قانون حاکم، قوانین کشور میزبان است. دادگاه تجاری نیویورک بیشتر متمرکز بر پرونده‌های داخلی است و در مقابل دادگاه لندن تمرکز بیشتری بر پرونده‌های خارجی دارد.

۲.۵. نسل دوم دادگاه‌های تجاری بین‌المللی

این نسل مشمول دادگاه‌هایی است که بعد از ۲۰۰۴ در خاورمیانه و آسیا تشکیل شده‌اند. تفاوت اساسی این دادگاه‌ها با دادگاه‌های نسل اول در استخدام قضات خارجی در کنار قضات داخلی، وضعیت حقوقی خاص، و به کار بردن روش‌های متفاوت برای جذب سرمایه‌گذاری است. دادگاه‌های تجاری بین‌المللی دبی، قطر، ابوظبی، سنگاپور و آستانه در قزاقستان از این نسل‌اند.

۱. دادگاه تجاری بین‌المللی دبی. این دادگاه در سال ۲۰۰۴ ایجاد شد و در سال ۲۰۰۶ فعالیت خود را آغاز کرد (Krishanan, 2019: 15). از نظر ساختاری این دادگاه دارای دو بخش بدوی و تجدیدنظر است. نخست، حوزه صلاحیت آن به حوزه جغرافیای مرکز بین‌المللی مالی دبی محدود بود، ولی بعد از

1. See: <https://www.judiciary.uk/courts-and-tribunals/business-and-property-courts/commercial-court/the-work-of-the-commercial-court/> accessed at April 5, 2024.

سال ۲۰۱۱ به تمام اختلافات داخلی و بین‌المللی که طرفین این دادگاه را به‌عنوان مرجع حل اختلاف پذیرفته باشند رسیدگی می‌کند (Dimitropoulos, 2022: 255). برخلاف سایر دادگاه‌های امارات متحده عربی که رسیدگی قضایی به زبان عربی صورت می‌گیرد، زبان رسیدگی در این دادگاه به انگلیسی است. علاوه بر این، در صورت هرگونه مغایرت در نسخه عربی و انگلیسی یک حکم، به نسخه انگلیسی ارجحیت داده می‌شود. دادگاه یادشده در توافق با دادگاه داوری بین‌المللی لندن^۱ این امکان را فراهم می‌کند که آرای صادره از این دادگاه به رأی داوری تبدیل شود و در مطابقت با کنوانسیون نیویورک در سراسر جهان اجرا گردد (Bookman, 2019: 244).

۲. دادگاه بین‌المللی و مرکز حل اختلاف قطر. این دادگاه در سال ۲۰۱۲ ایجاد شد و دارای دیوان بدوی و تجدیدنظر است. دیوان بدوی به حل‌وفصل اختلافات مدنی و تجاری طرفین که ارتباط با مرکز مالی قطر دارند می‌پردازد. قانون حاکم در این دادگاه قواعد و مقررات مرکز مالی قطر است مگر اینکه طرفین قانون دیگری را انتخاب نمایند. زبان رسیدگی انگلیسی است، با وجود این، طرفین می‌توانند زبان عربی را برای رسیدگی انتخاب نمایند. تصمیمات این دادگاه به دو زبان انگلیسی و عربی به صورت برخط منتشر می‌گردد (Dimitropoulos, 2022: 255-256).

۳. دادگاه تجاری بین‌المللی ابوظبی. این دادگاه در سال ۲۰۱۳ ایجاد شد و در سال ۲۰۱۵ فعالیت خود را آغاز کرد. دادگاه نامبرده دو شعبه بدوی و تجدیدنظر دارد و زبان رسیدگی آن انگلیسی است. قضات آن اکثراً باتجربه و متخصص‌اند و از حوزه حقوقی کامن‌لا استخدام می‌شوند (Dimitropoulos, 2022: 256).

۴. دادگاه تجاری بین‌المللی آستانه. این دادگاه در سال ۲۰۱۵ ایجاد شد و در سال ۲۰۱۸ فعالیت خود را آغاز کرد. فرایند دادرسی بر اساس آیین دادرسی مدنی انگلستان صورت می‌گیرد. قضات اکثراً از حوزه حقوقی کامن‌لا استخدام می‌شوند و وکلای خارجی می‌توانند در این دادگاه به دفاع از موکلان خویش بپردازند. برخلاف دادگاه‌های داخلی، زبان رسیدگی در این دادگاه انگلیسی است (Yates, 2023: 10-12).

۵. دادگاه تجاری بین‌المللی سنگاپور. این دادگاه در سال ۲۰۱۵ به‌عنوان بخشی از دادگاه عالی سنگاپور تأسیس شد. از این دادگاه به‌عنوان رقیب کلیدی دادگاه تجاری لندن از سوی وزارت دادگستری بریتانیا یاد شده است (Eva Lein et al., 2015: 36)؛ درحالی که از منظر جغرافیای و نفوس بسیار کوچک‌تر از بریتانیا است. امتیاز اساسی این دادگاه نسبت به سایر دادگاه‌های تجاری بین‌المللی، حمایت قوی کشور میزبان از این دادگاه است (Gu and Tam, 2021: 467). یکی از مزیت‌های عمده این دادگاه، انعطاف‌پذیری قواعد رسیدگی آن است که تا حدی زیاد متأثر از فرایند رسیدگی در داوری تجاری بین‌المللی است و بیشترین بها را به اصل آزادی اراده طرفین می‌دهد. طرفین می‌توانند بر تصمیمات این

1. London Court of International Arbitration (LCIA)

دادگاه اعتراض کرده، خواهان تجدیدنظر شوند. از نظر فرایند تجدیدنظرخواهی شباهت زیادی با دادگاه ملکه در بریتانیا دارد. استخدام قضات خارجی، عام بودن صلاحیت جغرافیایی، انعطاف‌پذیری فرایند رسیدگی، پذیرش وکلای خارجی و اعمال قانون حاکم مورد توافق طرفین از خصوصیات عمده این دادگاه است (Godwin et al., 2018: 2-23). قواعد مرتبط به کشف و افشای ادله اثبات دعوی در این دادگاه، تاحدی زیادی مشابه قواعد یادشده در داوری بین‌المللی است (Hosseini Akbarnejad, 2023: 38). رسیدگی به اختلافات تجاری توأم با عنصر خارجی، این دادگاه را به یک مرکز خدمات حقوقی برای حل اختلافات تجاری در آسیا تبدیل کرده است.

نسل دوم دادگاه‌های تجاری بین‌المللی برای تأمین منافع اقتصادی یک کشور خاص یا منطقه اقتصادی خاص ایجاد شده است. هدف این محاکم ارائه خدمات حل و فصل و جذب سرمایه‌گذاری برای کشور میزبان است که تا حدود زیادی متأثر از دادگاه‌های نسل اول اند. از ویژگی‌های مشترک این گونه محاکم، داشتن کرسی برای قضات با ملیت خارجی، مشابهت بیشتر با نظام حقوقی کامن‌لا در فرایند رسیدگی، انگلیسی به عنوان زبان پیش فرض دادرسی، امکان انتخاب قانون خارجی از سوی طرفین است (Hosseini Akbarnejad, 2023: 31). در این میان، استخدام قضات خارجی، اجرای قوانینی غیر از قانون کشور میزبان، از ویژگی‌هایی است که این دادگاه‌ها را از دادگاه‌های نسل اول متمایز می‌سازد.

۵.۳. نسل سوم دادگاه‌های تجاری بین‌المللی

نسل سوم دادگاه‌های تجاری بین‌المللی با انگیزه‌های سیاسی-اقتصادی منطقه‌ای خاص از جمله «برگزیت»^۱ و پروژه ابتکار کمربند و جاده، تشکیل شده‌اند. از این منظر، این دادگاه‌ها تاحدودی با دادگاه‌های نسل دوم هم‌پوشانی دارند، زیرا هر دو نسل برای تقویت اقتصاد کشور میزبان تشکیل شده‌اند. تمایز اصلی این نسل در این است که برخلاف دادگاه نسل دوم که پیوند زیادی با نظام حقوقی کامن‌لا دارد، نسل سوم در بستر نظام حقوقی نوشته یا رومی-ژرمنی، تشکیل شده‌اند. دادگاه‌های تشکیل شده در اروپا بی‌درنگ پس از تصمیم بریتانیا برای خروج از اتحادیه اروپا و نیز دادگاه چین از این نسل دادگاه‌های تجاری بین‌المللی هستند.

۱. دادگاه‌های تجاری بین‌المللی اروپا. فرانسه، آلمان، هلند و بلژیک پس از تصمیم بریتانیا برای خروج از اتحادیه اروپا، برای رقابت با دادگاه تجاری لندن، به تأسیس دادگاه‌های تجاری بین‌المللی اقدام کردند. به همین منظور دادگاه تجاری بین‌المللی فرانسه و هلند در سال ۲۰۱۸ تشکیل شد. دادگاه تجاری هلند برای جذب بیشتر پرونده برخی از خصوصیات نظام کامن‌لا از جمله رسیدگی به زبان انگلیسی را

پذیرفته است دادگاه تجاری فرانسه به دلیل اینکه خاستگاه نظام حقوقی نوشته است، تمایل کمتری به پذیرش زبان انگلیسی دارد. هرچند در این دادگاه، طرفین می‌توانند مطالب شفاهی را به زبان انگلیسی ارائه کنند، اما اظهارات کتبی، شواهد و مدارک و احکام دادگاه به زبان فرانسوی صادر می‌شود (Bookman, 2019: 254).

۲. دادگاه تجاری بین‌المللی چین. این دادگاه در سال ۲۰۱۴ از سوی دیوان عالی خلق جمهوری خلق چین^۱ برای تسهیل حل و فصل اختلافات ناشی از پروژه ابتکار کمربند و جاده تشکیل شد و شامل دو دادگاه است که یکی در شنژن^۲ و دومی در شی‌آن^۳ قرار دارد. قضات در این دادگاه از میان قضات باتجربه و متخصص در حقوق بین‌المللی و مسلط به زبان انگلیسی و چینی انتخاب می‌شوند. قانون چین استخدام قضات خارجی را ممنوع کرده است، به همین سبب هیچ قاضی خارجی در ترکیب این دادگاه نیست. دادگاه یادشده با ایجاد کمیته متخصصان تجارت بین‌الملل در صدد رفع این خلأ بوده است.^۴ زبان رسیدگی در این دادگاه چینی است؛ با این حال، در صورت توافق طرف مقابل امکان ارائه مدارک به زبان انگلیسی بدون نیاز به ترجمه و تأیید رسمی وجود دارد (Daant Dwst, 2023: 13). هدف این دادگاه در پایگاه اطلاع‌رسانی آن «محاكمة عادلانه و به‌موقع پرونده‌های تجاری بین‌المللی در مطابقت با قانون، حمایت از حقوق و منافع قانونی طرف‌های چینی و خارجی به‌طور مساوی، ایجاد فضای مناسب، شفاف و عادلانه برای کسب و کار و حاکمیت قانون»^۵ بیان شده است. از این دادگاه به‌عنوان «مرکز ارائه‌دهنده خدمات چندگانه»^۶ شامل میانجیگری، داوری و رسیدگی قضایی برای حل و فصل اختلافات تجاری یاد شده است (Nelson, 2023: 3).

۶. نقش دادگاه‌های تجاری بین‌المللی در حل و فصل اختلافات

تجارت بین‌الملل در قرن بیستم به دلیل افزایش فناوری، توسعه حمل و نقل، ارتباطات جهانی و تجارت الکترونیکی افزایش یافته است. یکی از مهم‌ترین جنبه‌های مرتبط با تجارت بین‌المللی، حل و فصل اختلافات ناشی از آن است. این اختلافات با توجه به قرارداد فی‌مابین طرفین، با روش‌های مختلف رسیدگی می‌شود که شایع‌ترین آن دادرسی در دادگاه‌های دادگستری، داوری و میانجیگری است. با وجود

1. Supreme People's Court of the People's Republic of China (SPC)

2. Shenzhen

3. Xi'an

4. The International Commercial Expert Committee (the ICE Committee).

5. A Brief Introduction of China International Commercial Court. Available at <https://cicc.court.gov.cn/html/1/219/193/195/index.html>. Accessed at April 6, 2024.

6.. one-stop shop

توسعه و افزایش روش‌های حل‌وفصل اختلاف تجاری، هنوز چگونگی حل‌وفصل اختلافات یکی از دغدغه‌های اساسی جامعه تجاری است.

در معاملات فرامرزی، اختلافات ناشی از پیچیدگی قراردادهای تجاری بین‌المللی بوده، سرعت تحول و پویایی در امور تجاری این ضرورت را نمایان می‌سازد که مرجع رسیدگی‌کننده به اختلافات تجاری نسبت به اقتضائات خاص تجاری تسلط داشته باشد (Eftekhar Jahromi and Khorasani, 2017: 52). از این رو، حل‌وفصل اختلافات فرامرزی نیاز به سازوکارهای مؤثر، کارا و قابل اعتماد دارد. دادگاه‌های تجاری بین‌المللی از قضاوت و حقوق‌دانانی تشکیل شده‌اند که تخصص ویژه در حقوق تجارت بین‌الملل دارند. این تخصص برای تفسیر مسائل پیچیده حقوق ناشی از قراردادهای و روش‌های تجارت بین‌المللی حیاتی بوده، امکان صدور احکام آگاهانه و عادلانه را فراهم می‌سازد.

دادگاه‌های تجاری بین‌المللی در حل‌وفصل اختلافات تجاری بین‌المللی نقش مهمی دارند و فرایند کارآمد و عادلانه‌ای برای رسیدگی به این اختلافات فراهم می‌سازند. در سال‌های اخیر این دادگاه محبوبیت بیشتر یافته و به روش‌های مختلف همچون ارائه گزینه‌های بدیل برای دادگاه‌های داخلی، داشتن رویه‌های انعطاف‌پذیر، فرایند رسیدگی به چند زبان، استخدام قضات خارجی، ترویج تجارت و سرمایه‌گذاری ملی و بین‌المللی، بر حل‌وفصل اختلافات بین‌المللی تأثیر گذاشته‌اند.

در خصوص دادگاه‌های تجاری بین‌المللی، لوسی رید^۱ بیان می‌دارد: از آنجا که این دادگاه‌ها محلی برای رسیدگی به اختلافات فراملی است، برای کاربردی شدن نیازمند حق تجدیدنظر برای طرفین، وجود قضات دائمی به جای قضات موقت، حضور وکلای انتخابی طرفین، شفافیت در فرایند رسیدگی و توسعه حقوق تجارت بین‌المللی است (Grout and Blair, 2022: 50).

رئیس قوه قضاییه سنگاپور در خصوص دیدگاه و مأموریت دادگاه‌های تجاری بین‌المللی اظهار می‌دارد: این دادگاه‌ها با هدف تسهیل تجارت بین‌المللی در عصر جهانی شدن و در سطح بالای تعاملات اقتصادی باید از تجارت بین‌المللی با اجرای تعهدات قراردادی و حل اختلافات بین‌المللی حمایت نماید. وی پیشنهاد می‌کند که این اهداف از طریق اعمال چهار نکته قابل دستیابی است: نخست، ایجاد یک سیستم قابل اعتماد، کارآمد و منطقی تجاری برای حل‌وفصل اختلافات تجاری فراملی؛ دوم، کار در کنار داوری و جبران خلأهای آن و تعدیل نقاط ضعف در مجموعه سازوکارهای حل اختلاف بین‌المللی؛ سوم، پاسخگویی به نیازهای جامعه تجاری بین‌المللی؛ و چهارم، توسعه روابط عمیق‌تر بین دادگاه‌های تجاری بین‌المللی و درنهایت، ایجاد شبکه‌ای از چنین دادگاه‌هایی (Menon, 2015: Paragraph 67).

۷. نتیجه‌گیری

رشد سریع تجارت بین‌المللی در نیمه دوم قرن بیستم باعث ترویج داوری تجاری بین‌المللی و تشویق دادگاه‌های ملی به توسعه روش‌هایی برای رقابت در ارائه خدمات حل اختلاف بین‌المللی شده است. ظهور دادگاه‌های تجاری بین‌المللی برخی از کاستی‌های تاریخی دادگاه‌های ملی را برطرف کرده، برای پاسخ به نیازهای طرف‌های تجاری مزایای خود را نسبت به داوری به حداکثر می‌رساند. این دادگاه به‌عنوان مرکزی برای حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی توانسته است توجهات را به سمت خود جلب کند. این امر به سبب ویژگی‌های منحصر به فرد این نهاد حقوقی نسبت به سایر مراجع مشابه بین‌المللی است. دادگاه‌های تجاری بین‌المللی در نتیجه تلاش برای ایجاد یک سازوکار با ترکیب مزایای داوری تجاری و دادگاه‌های دولتی به‌عنوان بخشی از فرایند جهانی‌سازی حقوق و اقتصاد به صحنه حل و فصل اختلافات تجاری آمده‌اند. این دادگاه‌ها محرمانگی فرایند رسیدگی، حضور قضات و وکلای خارجی، انعطاف‌پذیری و ابتدا بر توافق طرفین دعوی را از داوری اقتباس نموده و برخی ویژگی‌ها چون برخورداری از سازوکار تجدیدنظرخواهی را از رسیدگی قضایی الگوبرداری کرده است. در این نهاد نوپا عملکردهای ملی و بین‌المللی و نیز عمومی و خصوصی، هم‌نهشت هستند.

دادگاه‌های تجاری بین‌المللی، محاکمی هستند داخلی که با هدف حل و فصل اختلافات تجاری با عنصر خارجی تشکیل شده‌اند. این دادگاه‌ها به مفهوم واقعی بین‌المللی نیستند، بر همین اساس برخی‌ها به جای استفاده از واژه بین‌المللی، واژه‌های غیرملی یا غیروابسته به قوانین ملی را پیشنهاد داده‌اند. این دادگاه‌ها برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی از طریق ایجاد فضای سالم و قابل اعتماد برای حل اختلافات و تبدیل شدن به مرکز حقوقی حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی کشور میزبان تشکیل شده‌اند.

ساختار این دادگاه‌ها متفاوت با دادگاه‌های ملی بوده، دارای آیین دادرسی انعطاف‌پذیر است. زبان رسیدگی در اکثر این دادگاه‌ها به انگلیسی صورت می‌گیرد و احکام به همین زبان صادر می‌شود. همه دادگاه‌های تجاری بین‌المللی تمایل شدیدی برای رسیدگی به پرونده‌های تجاری بین‌المللی دارند، اما از برخی جنبه‌ها مانند داشتن قضات خارجی، امکان فعالیت وکلای خارجی و وجود سازوکار تجدیدنظر با یکدیگر متفاوت‌اند.

دادگاه‌های تجاری بین‌المللی به‌عنوان نهاد حیاتی در اقتصاد جهانی ظهور کرده، سازوکارهای کارآمد و تخصصی برای حل اختلافات تجاری را فراهم می‌سازند. با ادامه روند جهانی شدن، این دادگاه‌ها احتمالاً نقش مهم‌تری در آینده ایفا خواهند کرد. اجرای احکام در حوزه‌های قضایی مختلف یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های پیش روی دادگاه‌های تجاری بین‌المللی است.

References
A) Books

1. Alidadi Dehkohne, A; Johari, A. (2021). *Practical Arbitration Law: with Iranian Judicial decision and study of UNCITRAL Regulations*. Tehran: Judiciary Press and Publications Center (*In Persian*).
2. Chen, L., & Janssen, A. (Eds.). (2020). *Dispute Resolution in China, Europe and World*. Springer Verlag.
3. Crouch, M. (Ed.). (2019). Specialised Courts as Judicial Reform Strategy. In: *The Politics of Court Reform: Judicial Change and Legal Culture in Indonesia* (pp. 149–264), Cambridge: Cambridge University Press.
4. Dimitropoulos, G, Brekoulakis, S. (2022). International Commercial Courts: The Future of Transnational Adjudication – An Introduction. In: Brekoulakis, S; Dimitropoulos, G, eds. *International Commercial Courts: The Future of Transnational Adjudication*. Cambridge University Press, 1-26.
5. Dimitropoulos, G. (2022). The Design of International Commercial Courts: From Organizational Hybridity to Functional Interoperability. In: Brekoulakis, S; Dimitropoulos G, eds. *International Commercial Courts: The Future of Transnational Adjudication*. Cambridge University Press, 251-277.
6. Kakavand, M. (2019). *An introduction to arbitration law and practice*. Tehran: The Shahr-e-Danesh Institute of Law (*In Persian*).
7. Kolb, Robert. (2013). *The International Court of Justice, Oxford and Portland*. Oregon: Hart Publishing.
8. Menon, S., & Reyes, A. (Eds.). (2023). *Transnational commercial disputes in an age of anti-globalism and pandemic*. USA: Hart Publishing.
9. Nigel, B., Partasides, C. et al. (2015). *Redfern and Hunter on International Arbitration* (6th ed.). Oxford: Oxford University Press.

B) Articles

10. Ahangaran, M. R., Amini, A. M., & Saberi Majd, A. (2024). The Structure and Importance of Commercial courts according to the Special Characteristics of Commercial Law: Comparative Study. *Comparative Studies of Islamic Law*, 1(4), 47-70. doi: 10.22034/lcs.2023.2012325.1024 (*In Persian*).
11. Avraham-Giller, S; Assy, R. (2023). How Can International Commercial Courts Become an Attractive Option for the Resolution of International Commercial Disputes? *Journal of Dispute Resolution, Forthcoming*, 2023(2), 24-51.
12. Bagherzadeh, R. (2022). International Adjudication in the Contemporary International Legal Order. *International Law Review*, 39(66), 165-169. doi: 10.22066/cilamag.2022.247905 (*In Persian*).
13. Bookman, P. (2020). The Adjudication Business. *Yale Journal of International Law*, 45, 226-283.
14. Daant Dwst, S. (2023) China International Commercial: A Comparative Approach and Its Implications for the United States. *Seventh International Conference on Jurisprudence, Law, Psychology, and Educational Sciences in Iran and the Islamic World* (*In Persian*).
15. Demeter, D; Smith, K. (2016). The Implications of International Commercial Courts on

-
- Arbitration. *Journal of International Arbitration*, 33(5), 441-469. <https://doi.org/10.54648/joia2016035>
16. Dimitropoulos, G. (2021). International Commercial Courts in the 'Modern Law of Nature': Adjudicatory Unilateralism in Special Economic Zones, *Journal of International Economic Law*, 24(2), 361-379, <https://doi.org/10.1093/jiel/jgab017>
 17. Dubinsky, P.R. (2007). Is International Litigation a Field? Two Views of the Border. *Proceedings of the ASIL Annual Meeting*, 101, 365-375.
 18. Eftekhari Jahromi, G., & Khorasani, S. A. (2017). The Principles and Regulations of Commercial Procedure: An Economic Analysis. *Comparative Law Review*, 8(1), 45-65. doi: 10.22059/jcl.2017.62522 (In Persian).
 19. Erie, M.S. (2019). The New Legal Hubs: The Emergent Landscape of International Commercial Dispute Resolution. *Virginia Journal of International Law*. 59(3), 225-298.
 20. Feld, L.P. and Voigt, S. (2003). Economic Growth and Judicial Independence: Cross Country Evidence Using a New Set of Indicators. *European Journal of Political Economy*, 19(3), 497-527. [https://doi.org/10.1016/S0176-2680\(03\)00017-X](https://doi.org/10.1016/S0176-2680(03)00017-X)
 21. Godwin, A; Ramsay, I. & Webster, M. (2017). International Commercial Courts: The Singapore Experience. *Melbourne Journal of International Law*, 18(219).
 22. Gu, W; Tam, J. (2021). The Global Rise of International Commercial Courts: Typology and Power Dynamics. *Chicago Journal of International Law*. 22(2), 443-492.
 23. Hosseini Akbarnejad H. (2023). Synergy of International Commercial Courts and International Commercial Arbitration in Special Economic Zones. *Comparative law Research Quarterly*, 27 (4):23-60 (In Persian).
 24. Khadem razavi, G., & rastgoo khiavi, P. (2023). Confidentiality status in arbitration regarding investment disputes. *The Quarterly Journal of Judicial Law Views*, 25(92), 107-127 (In Persian).
 25. Krishnan, J.K. (2018). The Story of the Dubai International Financial Centre Courts: A Retrospective. Books & Book Chapters by Maurer Faculty. 199. Available at : <https://www.repository.law.indiana.edu/facbooks/199>
 26. Mesci B, Esen E. (2020), International Commercial Courts versus Arbitration in International Commercial Disputes: An Analysis Based on the Netherlands Commercial Court. *Public and Private International Law Bulletin*. 40(2):1223-1259.
 27. Palumbo, G., et al. (2013). Judicial Performance and its Determinants: A Cross-Country Perspective. *OECD Economic Policy Papers*, No. 5, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/5k44x00md5g8-en>.
 28. Quan, D. (2023). International Commercial Courts - the New Movement in Dispute Resolution. *VNU Journal of Science: Legal Studies*, 39(3). doi:10.25073/2588-1167/vnuls.4465
 29. Reed, L. (2017-18) International Dispute Resolution Courts: Retreat or Advance? 10th John E. C. Brierley Memorial Lecture. *McGill Journal of Dispute Resolution*, 4, 129-147.
 30. Requejo, Marta. (2019). International Commercial Courts in the Litigation Market. *MPILux Research Paper* 2019 (2), Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3327166>.
 31. Romano, C. (1999). The Proliferation of International Judicial Bodies: The Pieces of the Puzzle. *New York University Journal of International Law and Politics*, 31, 709-752.
 32. Stevanović, B. (2021). International commercial courts as new actors in adjudication

- business: Collaborators or competitors?. *Law & Economy*. 59(1), 52-71.
33. Sun, X. (2024). The China International Commercial Court: Establishment and Development in a Global Context. *Chinese Journal of Transnational Law*, 1(1), 48-59. <https://doi.org/10.1177/2753412X231193200>
34. Urquidi Herrera, J. C. (2019). International Commercial Courts: Similarities and Disparities, *Business Law Review*, (40)6, 232-239. <https://doi.org/10.54648/bula2019031>
35. Yates, S.D. (2024). New international commercial courts: a delocalized approach. *Journal of International Dispute Settlement*, 15(1), 54-72. <https://doi.org/10.1093/jnlids/idad024>
36. Yip, M. (2019). The Singapore International Commercial Court: The Future of Litigation?. *Erasmus Law Review*, 12(1), 82-87.

C) Website

37. Friedland, P; Brekoulakis, S. (2018) International Arbitration Survey: The Evolution of International Arbitration, QMUL and White & Case (2018), available at: <https://perma.cc/AN9P-8R4S>
38. Lein, E. et al. (2015). Factors influencing international litigants' decisions to bring commercial claims to the London based courts. Available at <https://www.gov.uk/government/publications/factors-influencing-international-litigants-decisions-to-bring-commercial-claims-to-the-london-based-courts>.
39. Menon, S. (2015). International Commercial Courts: Towards a Transnational System of Dispute Resolution', Opening Lecture for the DIFC Courts Lecture Series 2015, available at www.judiciary.gov.sg/docs/default-source/news-docs/chief-justice_keynote-opening-lecture-address-delivered-at-the-international-commercial-courtsdifc-courts-lecture-series-2015-international-commercial-courts-towards-a-transnational-system-of-dispute-resolution.pdf
40. Nelson, L. (2023). Dispute Settlement with Chinese Characteristics: Assessing China's International Commercial Court (2023). Available at <https://www.uscc.gov/research/dispute-settlement-chinese-characteristics-assessing-chinas-international-commercial-court>
41. Paul Friedland, P; Mistelis, L. (2015). International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration, QMUL and WHITE & CASE (2015), available at: <https://arbitration.qmul.ac.uk/research/2015/>.
42. Tomuschat, C. (2019). International Courts and Tribunals, available at: <https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e35>
43. White & Case. (2015) International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration, Available at: <http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2015/>
44. <https://www.judiciary.gov.sg/singapore-international-commercial-court/who-we-are/judges>
45. <https://www.difccourts.ae/about/court-structure/judges>
46. <https://www.judiciary.uk/courts-and-tribunals/business-and-property-courts/commercial-court/the-work-of-the-commercial-court/>
47. <https://cicc.court.gov.cn/html/1/219/193/195/index.html>